

РОЗВИТОК АГРОХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Кушнірук Віктор Степанович

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу
Миколаївського національного аграрного університету*

Романова Аліна Дмитрівна

здобувач вищої освіти

Миколаївського національного аграрного університету

Розвиток аграрного сектору має велике значення для багатьох країн світу, особливо для країн, які спеціалізуються на аграрному виробництві. Адже такі країни можуть забезпечити продовольчу безпеку не тільки свого населення, а й вийти на міжнародний ринок та займати на ньому провідне місце. Однією з таких країн є наша Україна. Маючи такі переваги як родючі чорноземи, вигідне географічне положення та кліматичні умови, Україна забезпечена основними резервами та перспективою розвитку. Загальновідомо, що питома вага чорноземів, які всесвітньо визнані високо родючими, досягає близько 25% світового запасу і знаходиться саме на території України.

В сучасних умовах глобалізації, одиничні компанії не можуть конкурувати з великомасштабними та високоефективними агрокомпаніями. Тому виникає необхідність до формування агрохолдингу, яке є цілком закономірним в усьому світі.

Доцент економічних наук А.Є. Данкевич бачить значимість агрохолдингів в наступному: «Формування агрохолдингів спрямоване на відновлення порушених міжгалузевих зв'язків та диспаритету цін між реалізованою сільськогосподарською продукцією та матеріально-технічними ресурсами промислового походження, відновлення самодостатньої кредитної системи» [1, с. 86].

Український вчений-аграрник В.Г. Черевко дає визначення поняттю «агрохолдинг» – це: «група організаційно і технологічно пов'язаних підприємств, у якій контрольний пакет акцій належить головній компанії і підприємства якої використовують великі земельні площі з метою виробництва, переробки, транспортування, зберігання і реалізації сільськогосподарської чи виробленої з неї продукції» [2, с. 35]. Тобто В.Г. Черевко вважає, що мотивом формування агрохолдингових компаній – синергетичний ефект, який характеризується отриманням додаткових вигід від синтезаційного зв'язку. Визначимо агрохолдинг як вертикально інтегровану структуру в ринковому просторі нашої країни.

Інтеграція компаній в агрохолдинг дає як позитивні так і негативні аспекти. До позитивних віднесемо:

По-перше, залучення великих та якісних інвестицій в аграрний сектор. Загальна щорічна сума інвестицій в аграрний сектор складає в середньому близько 2 млрд. доларів.

По-друге, ефективно використовуються ці інвестиції: потужна сучасна техніка, нові аграрні технології, якісне насіння та засоби захисту, добрива, сучасні системи управління, висококваліфіковані спеціалісти та менеджери. Все це сприяє створенню потужного сучасного бізнесу.

По-третє, отримання високої урожайності і стандартизовано якісної агропродукції; стабільні об'єми виробництва, висока рентабельність.

По-четверте, завдяки масштабам та централізації функцій дешевше закупляють та дорожче продають.

По-п'яте, ведеться легальний бізнес, з легальними заробітними платами та відрахуванням у соціальні фонди країни, сплачують податки [3].

До недоліків відносяться: як правило, орієнтування на галузь рослинництва, в результаті нехтуються принципи сівозмін, які в свою чергу тягнуть за собою виснаження ґрунтів; зростання рівня безробіття в селах, до чого призводить автоматизація виробництва.

Дослідивши, як змінювалась кількість агрохолдингів в Україні за останні десять років спостерігаємо тенденцію збільшення. У 2019 році кількість агрохолдингів вдвічі перевищила, ніж у 2012. Це явище – результат економічного становища у країні. Щоб утриматись на ринку та отримувати достатній прибуток від своєї діяльності, в сформованих економічних умовах, окремі агропідприємства об'єднуються. Також, до причин інтеграції можна віднести: збільшення частки ринку, розширення сфери діяльності, підвищення ефективності, що в свою чергу оптимізує процес виробництва та забезпечує зростання прибутку.

Масштабність та впливовість компанії серед агрохолдингів досить часто визначається за площею земельних угідь. Адже, земля в сільській діяльності, є основним та незамінним засобом виробництва для агрохолдингових компаній, тому вони прагнуть збільшити свій земельний банк. В таблиці 1 наведено ТОП 10 агрохолдингів України за земельним банком [4; 5].

За останні 5 років земельний банк першої п'ятірки рейтингу знизився на 2% – з 2,08 млн га до 2,05 млн га. Склад учасників при цьому не змінився – «Кернел», Ukrlandfarming, «Агропросперіс», МХП, «Астарта-Київ».

За останні 10 років з рейтингу ТОП-10 вийшли такі компанії: «Українські аграрні інвестиції»; «Агротон»; Sintal Agriculture; Agro-Generation; «Агрейн»; «Нафком-Агро». Обсяги земельного банку по цих компаніях знизилися від 15% до 20%. У деяких з них земельний банк

становить менше 120 тис. га. Всього ТОП-117 агрохолдингів України обробляють 16% (або 6,45 млн га) сільськогосподарських угідь країни.

Таблиця 1

Топ 10 агрохолдингів в Україні на 2021 рік

Лідерська позиція	Назва компанії	Спеціалізація	Земельний банк, тис. га
1	KERNEL	соняшникова олія	530
2	UkrLandFaming	ячна продукція та яйця, зернові культури	500
3	МХП	переробка м'яса, рослинництво, птахівництво	370
4	Агропросперис	виращування зернових та масляних культур	300
5	Астарта-Київ	виробництво цукру, молока, переробка сої, біоенергетика	235
6	МРІЯ	виращування зернових та масляних культур	195
7	«Епіцентр К»	будівельно-господарські гіпермаркети; виробництво і експорт зернових і олійних; зберігання зернових; молочне тваринництво	160
8	HarvEast	виробництво зернових, бобових і соняшнику; зберігання зернових; молочне тваринництво; виробництво комбікормів; насінництво	127
9	ІМК	молочне виробництво, виращування зернових та масляних культур	123,9
10	УКРПРОМІНВ ЕСТ АГРО	виробництво цукру, борошна, а також тваринництво	120

Станом на жовтень 2019 року сумарна капіталізація 14 агропідприємств, акції яких котируються на світових біржах, за рік зменшилася на 22% або \$ 674 млн. Серед 14 агропідприємств, які зараз котируються на біржах, було виділено п'ять найбільших. До п'яти найбільших агрохолдингових компаній, акції яких котируються на біржа, відносяться «Кернел», МХП, «Астарта-Київ», «Овостар Юніон» і «Індустріальна молочна компанія» (ІМК). Більшість компаній вийшло зі своїми акціями на Варшавську фондову біржу. Тільки МХП і «Авангард» торгували на Лондонській фондовій біржі.

У чотирьох з п'яти компаній за рік спостерігалось зменшення капіталізації: МХП – на 24% до \$ 940,4 млн, «Кернел» – на 17% до \$ 906,5 млн, «Астарта-Київ» – на 31% до 105,2 млн і «Овостар» – на 31%

до \$ 121,5 млн. Позитивні зміни відбулися тільки в компанії ІМК, капіталізація якої виросла на 10% – з \$ 105 млн до \$ 115,4 млн.

Сьогодні в Україні працює понад 10 іноземних агрохолдингів, вони контролюють близько 3–4 млн га сільськогосподарських земель, саме американський «Агропросперіс» (земельний банк 300 тис. га) і належить «Континентал Фармерз Груп» (195 тис. га).

Найбільшим вантажовідправником зерна в сезоні 2019–2020 стала компанія «Кернел» – 7,98 мільйона тонн, що становить 13,29% ринку. «Кернел» за рік наростила відвантаження на 1,9 млн тонн. Збільшенню відправок сприяв запуск терміналу Transgrain в порту Чорноморськ. Компанія працювала також через термінали «ТІС» і «Ніка-Тера» (Миколаїв).

Напрямки, на які було відправлено найбільшу кількість зерна «Кернел»: Китай (1,637 млн тонн), Нідерланди (1,3 млн тонн), Індонезія (0,75 млн т), Єгипет (0,63 млн тонн).

На другому місці – COFCO, яка відправила 5 млн тонн зерна, що становить 8,37% ринку. Компанія за рік додала 0,41 млн т. COFCO працює в основному через термінал DSSC (Миколаївський морський порт), але нарощує перевалку і через Risoil і Vibo Trans.

Nibulon займає 3-є місце в рейтингу з 4,98 млн т відправленого зерна. У цьому сезоні компанія продовжила активну довантаження суден на рейді Очакова, і вперше кількість перевантаженого зерна баржами (3,1 млн тонн, або 62,3%) перевищила кількість, відвантажене біля причалу (1,87 млн т або 37,7%).

Отже, дослідивши цю тему, можна стверджувати, що створення та розвиток агрохолдингів в Україні – це об'єктивна необхідність для становлення аграрного сектору на новий рівень економічного розвитку як в середині країни, так і на міжнародній арені. Сподіваємось, що з часом, агрохолдингові компанії займатимуть провідні позиції в аграрній сфері економіки країни, а їх кількість буде збільшуватись, що сприятиме характерному крупно товарному розвитку українського сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Данкевич А.Є. Соціально-економічні аспекти розвитку агрохолдингів / А.Є. Данкевич // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 86–90.
2. Черевко В.Г. Агрохолдинги як нові організаційні форми крупнотоварного господарювання в агробізнесі України / В.Г. Черевко // Аграрна економіка. – 2012. – Т. 5. – № 1–2. – С. 32–39.
3. Агрохолдинги – точка росту АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apk-inform.com> (дата звернення: 18.03.2021).
4. Топ-10 агрохолдингів України. Основні акценти в інфографіці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agroportal.ua/publishing/infografika/top10-agrokholdingov-ukrainy-aktsenty-2017-v-infografike/> (дата звернення: 18.03.2021).

5. Агропросперис – Latifundist.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://latifundist.com/kompanii/230-new-century-holding> (дата звернення: 19.03.2021).

FARMING OF LVIV REGION: PECULIARITIES, PROBLEMS, PROSPECTS

Markovych Nataliia Vasylivna
Candidate of Economic Sciences,
Acting Associate Professor of Entrepreneurship,
Trade and Exchange Activities
Lviv National Agrarian University

World experience of economic development in modern economic conditions allows us to say that farming is one of the key sectors of economic security, development of its potential and effective competitiveness in both domestic and foreign agricultural markets. In Ukraine, the production of agricultural products is carried out mainly in private farms and farms, which is fully consistent with foreign practice. However, we have a number of priority problems that hinder the further development of the agricultural sector of the economy. These are lack of working capital in farms, outdated material and technical base, lack of necessary infrastructure, imperfection of the taxation system, unsettled land value issues, limited access to credit resources, etc. There is an urgent need to introduce fundamentally new tools necessary for the development of farming at both the state and local levels in particular.

Problems of functioning and development of farms in Ukraine were studied in the works of such Ukrainian scientists as: P. Haidutsky, M. Demyanenko, O. Maslak, T. Marenych, M. Lupenko, V. Mesel-Veselyak, P. Sabluk, V. Yatsenko and others. In particular, P. Sabluk notes that farming has become a traditional form of agriculture over the past two decades. Such farms produce a wide range of products for domestic needs and exports. However, in Ukraine there are a number of unresolved problems that hinder the further development of small-scale production [4]. M. Lupenko convincingly proves the importance of agrarian entrepreneurship in the conditions of globalization of the food market and aggravation on this basis of international competition. From the point of view of the scientist, farms are one of the effective forms of management, a reliable means of solving the food problem of society [2]. However, despite the large number of publications, the problems of functioning and development of farms remain insufficiently researched in scientific sources and at the same time debatable, which requires the introduction of fundamentally new approaches to farming and modern tools of state support. It is especially expedient to assess the